

Avalent>Teie õigused>Alaealiste õigused kohtumenetluses

Alaealiste õigused kohtumenetluses

Hispaania

Hispaania põhiseaduse artikli 12 kohaselt algab täisiga Hispaanias 18. eluaastast. Hispaanias peetakse alaealiseks/lapseks kõiki alla 18aastasi isikuid.

1. Lapse õigus- ja teovõime

Iseseisvalt kohtusse pöördumise vanuse alampiir on Hispaanias 18 aastat.

Üksnes täieliku teovõimega alaealised saavad iseseisvalt kohtusse pöörduda. Üldiselt saavutatakse täielik teovõime 18aastaselt, ent kohtu või vanemate loal või abiellumise korral ka 16aastaselt. Mõnes piirkonnas on võimalik täielik teovõime saavutada 14aastaselt.

Kriminaalvastutuse iga on Hispaanias vastavalt alaealiste kriminaalvastutust reguleerivale seadusele 14 aastat. Kriminaalvastutuse east nooremate (Hispaanias alla 14aastaste) laste suhtes kohaldatavad meetmed on vabatahtlikud või neid võetakse asendushooldusele paigutamise valdkonnas.

2. Juurdepääs kohandatud menetlustele

Alaealiste asjade kohtud: erikohtud, hispaania keeles *Juzgados de menores* menetlevad vastavalt 12. jaanuari 2000. aasta alusseadusele nr 5/2000, mis reguleerib alaealiste kriminaalvastutust, 14–17aastaste isikute toime pandud kuri- ja väärteguisid. Alaealiste õigusrikkujate vastu algatatud kriminaalmenetlusi teostavad sellele valdkonnale spetsialiseerunud kohtunikud ja prokurörid.

Prokuratuur vastutab alaealistele seadusega antud õiguste kaitsmise eest. Meetmed, mida saab võtta 14–17aastaste alaealiste õigusrikkujate suhtes, on koondatud eraldi seadusesse (12. jaanuari 2000. aasta alusseadus nr 5/2000, mis reguleerib alaealiste kriminaalvastutust).

Kui kuriteo toimepanija on noorem kui 14aastane, ei kohaldata eelnimetatud alaealiste kriminaalvastutust reguleerivat alusseadust, vaid tsiviilseadustiku konkreetseid artikleid ja muid kehtivaid õigusnorme.

Kohtuasju, milles lapsed on kannatanud või tunnistajad, menetlevad tavakohtud. Seadusega on ette nähtud laste vanusele vastavad konkreetset kaitsemeetmed, näiteks annavad kõige haavatavamad lapsed ütlusi spetsialiseerunud psühholoogile ja ütlused salvestatakse, et neid ei tuleks kohtus korrata ning et vältida lapse ja väidetava kuriteo toimepanija vastastamist.

Tsiviilõigus: esimese astme kohtud (*Juzgados de Primera Instancia*) menetlevad laste hagisid tsiviilkohtumenetluse normide alusel ja lisaks on loodud üksnes perekonnaküsimusi menetlevad erikohtud – perekonnakohtud (*Juzgados de Familia*).

Prokuratuuril on õigus osaleda laste või puudega inimestega seotud tsiviilkohtumenetlustes, kuni neile määratakse eestkostja.

Kuigi alaealistel puudub üldiselt iseseisvalt tsiviilkohtumenetluse algatamise võime, on seaduses sätestatud, et kui meede võib mõjutada nende huve ja nad on piisavalt küpsed, tuleks nad ära kuulata. Seda tuleb igal juhul teha, kui nad on vähemalt 12aastased.

Lahuselu- või lahutusmenetluse käigus võtab kohus alati arvesse lapse parimaid huve.

Lapsi puudutavad haldusmenetlused käsitlevad järgmist: lastekaitse, lapsendamise, varjupaik, ränne, tervis, haridus, halduskaristused.

3. Õigus- ja poliitikameetmed põhjendamatu viivituste vältimiseks lastega seotud kohtuasjade menetlemisel

Selleks et vältida üldiselt ja kõikides jurisdiktsioonides viivitusi alaealisi puudutavates menetlustes, on 15. jaanuari 1996. aasta alusseaduses nr 1/1996 alaealiste õiguskaitse kohta (LOPJM) sätestatud, et kohtu- või haldusmenetluses on alaealiste ilmumine asjaomasesse asutusse või nende ülekuulamine esmatähtis ja toimub nende olukorrale ja arengule kohandatud viisil, vajaduse korral kvalifitseeritud spetsialistide või ekspertide abil. Seejuures tagatakse alaealiste eraelu puutumatus ja kasutatakse neile arusaadavat keelt ning ülekuulamine toimub kättesaadavas ja asjaoludele kohandatud vormis. Alaealisi teavitatakse nii küsimuste sisust kui ka nende ütluste tagajärgedest ning ülekuulamisel järgitakse täielikult kõiki menetluslikke tagatisi.

Kriminaalasjad: kehtivad õigus- ja poliitikameetmed on olenevalt asjaoludest erinevad: laps kui kannatanu ja laps kui õigusrikkuju.

Tsiviilõigus: hagejad võivad kohtult taotleda esialgse õiguskaitse abinõu kohaldamist. Üldjuhul ei saa lapsed kohtult iseseisvalt esialgse õiguskaitse abinõude kohaldamist taotleda ja vajavad oma seaduslike esindajate abi.

Kui perekonnaasi puudutab lapsi, kohaldatakse tavaliselt enne kohtuotsuse tegemist asjaomaste laste parimates huvides esialgse õiguskaitse abinõusid, nt seoses hooldusõiguse, toidu, külastamise ja rahalise toetusega.

4. Lastele suunatud tugimehhanismid ja menetlused ning lapse parimad huvid

Hispaania õigusaktid sisaldavad mõningaid olulisi sätteid, mis tugevdavad alaealiste õiguste teostamist hõlbustavaid meetmeid, ja neis on kehtestatud asjakohane *alaealisi välisriikide kodanikke* käsitlev õigusraamistik, milles tunnustatakse Hispaanias elavate – olenemata nende haldusstaatusest – alaealiste välisriikide kodanike õigust haridusele, tervishoiule ja sotsiaalteenustele alaealiste Hispaania kodanikega samadel tingimustel. *Avalik-õiguslike asutuste kaitse all olevate alaealiste* puhul tunnustatakse nende ravikindlustusstaatust ametiülesande korras.

Avaliku sektori asutused on kohustatud tagama haavatavate rühmade, nt saatjata alaealiste, rahvusvahelise kaitse vajadusega isikute, puudega laste ning seksuaalse kuritarvitamise, seksuaalse ärakasutamise, lapsporno või inimkaubanduse ohvrite kaitse ja nende seaduses sätestatud õiguste järgimise. LOPJMis on haldusmenetluse juhtpõhimõttena sätestatud laste kaitsmine kõigi vägivaldavormide, sealhulgas perevägivalda, soolise vägivalda, inimkaubanduse ja suguelundite moonutamise eest. Lastest koduvägivalda ohvrite kaitse on üks 28. juulil 2015 avaldatud uue laste ja noorukite kaitse seaduse alussambaid.

Selliste juhtumite korral on pädevad justiitsministeeriumi või autonoomsete piirkondade haldusalasse kuuluvad ohvriabiürood. Need ürood hindavad iga ohvri olukorda eraldi, et teha kindlaks tema konkreetset kaitsevajadused ning anda talle õigus-, psühholoogilist ja sotsiaalabi, et minimeerida esmast ja vältida teisest ohvristamist. Osutatakse konkreetset lastele mõeldud tugiteenuseid.

Seoses laste osalemisega kohtumenetluses tunnustatakse Hispaania õiguses alaealiste õigust olla ilma vanuse, puude või muude asjaolude alusel diskrimineerimata igal juhul ära kuulatud nii perekonnas kui ka igas asjassepuutuvus haldus-, kohtu- või lepitusmenetluses, mille tulemusel tehtav otsus mõjutab nende isiklikku, perekonna- või sotsiaalset elu, võttes nende vanusest ja küpsusest olenevalt nõuetekohaselt arvesse nende arvamust. Seepärast peab laps saama selle õiguse teostamist võimaldavat teavet arusaadavas keeles ja tema olukorrale kohandatud lihtsas vormis.

Kuna lapse parimate huvide põhimõte on esmatähtis, võttes arvesse materiaalõigust, üldist tõlgendamispõhimõtet ja seda põhimõtet kui menetlusnormi, tuleb Hispaania õiguse (LOPJM) kohaselt võtta kõik laste huvides olevad meetmed ja tagada eelkõige lapse eraelu puutumatus kaitse.

Üldiselt tuleb lapse parimaid huvisid hinnata ja kindlaks teha iga lapse puhul eraldi, võttes arvesse kõiki teda puudutavaid asjaolusid.

Lapse parimate huvide määratlus ja kriteeriumid on üksikasjalikult sätestatud LOPJMi artiklis 2.

5. Järelevalve lapsi puudutavates menetlustes tehtud otsuste täitmise üle

Laps kui kuriteo toimepanija: lapsi käsitlevate kriminaalõigusnormide peamine eesmärk on laste taasintegreerimine ühiskonda. Seda tuleb hõlbustada haridusmeetmete ja spetsialiseerunud töötajatega. Lapsesõbraliku õigussüsteemi tagamine pärast kohtumenetlust kuulub suurel määral autonoomsete piirkondade pädevusse. Neil lasub peamine vastutus vajalike rehabilitatsioonimeetmete, üldkasuliku töö ja hariduse eest.

Laps kui kannatanu: kuriteoohvritest lastele osutatakse nende konkreetsele juhtumile kohandatud sotsiaalteenuseid.

Tsiviilõigus

Lapsed saavad olla tsiviilkohtumenetluse pooled ja seepärast teavitatakse neid kohtulahenditest ja nad saavad taotleda kohtuotsuse täitmisele pööramist. See kõik toimub nende seaduslike esindajate kaudu (sest lastel puudub menetlusteovõime), välja arvatud juhul, kui on tegemist täieliku teovõimega alaealistega.

Laps kui kostja: lapsed võivad vastutada nende endi sõlmitud lepingute rikkumise eest oma isikliku varaga.

6. Juurdepääs õiguskaitsevahenditele

Oluline on märkida, et Hispaania õiguse kohaselt kehtib kõikides jurisdiktsioonides sama vahenditele juurdepääsu kord (nt juurdepääs meetmetele, millega kaitstakse lapse õigusi vanematega tekkinud huvide konflikti korral).

Kriminaalõigus

Edasikaebeõigus süüdistuse esitamisest loobumise otsuse korral: Hispaania seaduses nr 4/15 on sätestatud väga ulatuslik alaealiste ohvrite kaitse õigusraamistik.

Kõikidel lastel on õigus saada teavet, esitada kaebusi, apellatsioon- või kassatsioonkaebusi ning nõuda kahjutasu või muud hüvitist selle kriminaalmenetluse käigus või järel, milles laps on kannatanu. Lapsel, kellel ei ole piisavalt rahalisi vahendeid, on õigus saada tasuta õigusabi.

Tsiviilõigus

Oma õiguste kaitsmiseks ja tagamiseks saab laps:

taotleda pädeva avalik-õigusliku asutuse kaitset ja eestkostet,

teavitada olukorrast prokuröri,

esitada ombudsmanile kaebusi,

taotleda avalike haldusasutuste pakutavaid sotsiaalseid ressursse,

taotleda õigusabi ja kaitsja määramist,

esitada laste õiguste komisjonile kaebusi.

Seadusega on ette nähtud, et huvide konflikti korral määratakse kohtulik eestkostja.

Tsiviilkohtutes saab vaidlustada alaealiste kaitse kohta tehtud haldusotsuseid.

[Lapsesõbralik õigusemõistmine Hispaanias](#) (606 Kb)

Viimati uuendatud: 29/06/2022

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.